

ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

ПОПОВА Світлана Миколаївна - доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри загальноправових дисциплін факультету права та масових комунікацій Харківського національного університету внутрішніх справ

ПОПОВА Лілія Миколаївна - кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та кредиту Харківського національного університету будівництва та архітектури

УДК [349.3:364.4] (477)

В статті раскрыто поняття соціальних послуг, принципи, на яких ґрунтується надання соціальних послуг в Україні, і критерії діяльності суб'єктів, надаючих соціальні послуги. В ній також досліджено основні форми надання соціальних послуг, такі як соціальна допомога, соціальне обслуговування і соціальне супроводження.

Ключові слова: соціальні послуги, Стратегія реформування, суб'єкти соціальної роботи, соціальна допомога, соціальне обслуговування, соціальний супровід.

У сучасних умовах загострення соціальних проблем у зв'язку з проведенням в нашій країні радикальних реформ ринкового напрямку та посиленням світової економічної кризи значно підвищується роль соціальних функцій держави. Ідея правової держави, де соціальні пріоритети висуваються на перший план і створюються рівні можливості для всіх громадян, може стати консолідуючою силою українського суспільства. Саме тому сьогодні влада зайнята пошуком оптимальної системи державних засобів забезпечення прав людини і громадянина в Україні, зокрема через систему надання соціальних послуг.

Поряд з тим проблемам соціального забезпечення присвячено чимало наукових досліджень, зокрема праці В.С. Андреева, В.М. Андріїва, М.Д. Бойка, Н.Б. Болотіної, В.Я. Бурака, В.С. Венедіктова, В.П. Галаганова, Т.З. Герасиміва, С.М. Прилипка,

С.М. Синчука, І.С. Ярошенка та ін. Але на сьогоднішній день ці питання до кінця ще не вирішені, і сучасна система надання соціальних послуг в Україні є недостатньо ефективною. Однак, враховуючи складність досліджуваної проблеми, вона залишається і надалі актуальною.

Тому мета даної статті – дослідити особливості соціальних послуг в Україні, довести необхідність забезпечення доступності громадян до цих послуг, підвищення якості та ефективності їх надання.

Слід зазначити, що проведення цілеспрямованої соціальної політики в державі багато в чому залежить від ефективної роботи соціальних служб. У нашій державі вже утворена розгалужена мережа установ та закладів комунальної власності, що надають соціальні послуги особам, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги. І сьогодні в країні діє понад 3 тис. таких установ та закладів, що надають соціальні послуги більше як 3 млн. осіб. Соціальні послуги також надаються громадськими, благодійними та релігійними організаціями.

Разом з тим сучасна система надання соціальних послуг є недостатньо ефективною. Так, за результатами попереднього визначення потреб адміністративно-територіальних одиниць у соціальних послугах, не охопленими такими послугами залишаються понад 1 млн. осіб, що їх потребують. На рівні цих територіальних одиниць поки що не запроваджено ефективні механізми

раннього виявлення осіб, які перебувають у складних обставинах, планування та надання соціальних послуг з урахуванням визначених потреб.

Під час надання соціальних послуг не запроваджено обмін інформацією щодо надання інших видів соціальної допомоги, що унеможливує застосування комплексного підходу до подолання складної життєвої ситуації особи. Соціальні послуги задовольняють поки що лише невідкладні потреби вразливих верств населення, не орієнтовані на запобігання виникненню складних життєвих обставин, не формують в осіб навичок реінтеграції у суспільство, що призводить до утримання значної кількості таких осіб під опікою держави. Соціальні послуги у своїй більшості надаються в стаціонарних інтернатних установах та закладах, внаслідок чого не реалізується право осіб проживати у громаді.

Саме тому урядом України була розроблена Стратегія реформування системи надання соціальних послуг [1], метою якої є забезпечення доступності до цих послуг, підвищення якості та ефективності їх надання.

Для досягнення зазначеної мети, відповідно до цієї Стратегії, необхідно:

- запровадити механізм запобігання виникненню складних життєвих обставин та вдосконалити систему управління, координації і взаємодії суб'єктів, що надають соціальні послуги;
- модернізувати наявну інфраструктуру соціальних послуг та створити конкурентний ринок зазначених послуг шляхом впровадження механізму стимулювання суб'єктів, що надають соціальні послуги;
- розширити перелік соціальних послуг, що надаються за місцем проживання отримувачів;
- затвердити перелік соціальних послуг та запровадити їх стандартизацію з метою забезпечення надання гарантованого державою обсягу соціальних послуг;
- визначити критерії діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги;
- розробити і запровадити методику проведення оцінки потреб дитини та її сім'ї як обов'язкову умову для планування та надання соціальних послуг;

- удосконалити систему проведення моніторингу та оцінки якості соціальних послуг шляхом застосування методики оцінювання результативності таких послуг, ефективності діяльності суб'єктів, що їх надають;

- створити незалежні інспекції та запровадити громадський моніторинг якості соціальних послуг;

- забезпечити оптимізацію використання бюджетних коштів та інших джерел для фінансування соціальних послуг, а також удосконалити методику розрахунку їх вартості;

- забезпечити підвищення статусу соціальних працівників, що надають соціальні послуги, та запровадити механізм їх соціальної захищеності, а також удосконалити систему підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації таких працівників та фахівців.

Соціальні послуги – це комплекс правових, економічних, психологічних, освітніх, медичних, реабілітаційних та інших заходів, спрямованих на окремі соціальні групи чи індивідів, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги (далі – особи, що потребують соціальних послуг), з метою поліпшення або відтворення їх життєдіяльності, соціальної адаптації та повернення до повноцінного життя. Під складними життєвими обставинами розуміють обставини, що об'єктивно порушують нормальну життєдіяльність особи, наслідки яких вона не може подолати самостійно (інвалідність, часткова втрата рухової активності у зв'язку зі старістю або станом здоров'я, самотність, сирітство, безпритульність, відсутність житла або роботи, насильство, зневажливе ставлення та негативні стосунки в сім'ї, малозабезпеченість, психологічний чи психічний розлад, стихійне лихо, катастрофа тощо) [2; с.59].

До сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах, належать сім'ї, які, зокрема, не можуть самостійно подолати вплив таких обставин:

- 1) жорстоке поводження з дитиною в сім'ї;
- 2) відсутність постійного місця роботи у працездатних членів сім'ї (особи);

3) відсутність житла, призначеного та придатного для проживання;

4) відбування покарання у виді обмеження волі, взяття під варту одного з членів сім'ї, насильство в сім'ї (у тому числі щодо дитини);

5) тривала хвороба, встановлена інвалідність, вроджені вади фізичного та психічного розвитку, малозабезпеченість, безробіття одного з членів сім'ї, що негативно впливає на виконання батьківських обов'язків, призводить до неналежного утримання дитини та догляду за нею;

6) спосіб життя, внаслідок якого один із членів сім'ї частково або повністю не має здатності чи можливості самостійно піклуватися про особисте життя та брати участь у суспільному житті;

7) ухилення батьків від виконання обов'язків з виховання дитини;

8) відібрання у батьків дитини або позбавлення батьківських прав;

9) стихійне лихо;

10) дискримінація осіб або груп осіб.

Виявлення сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах, здійснюється фахівцями із соціальної роботи шляхом відвідування, розгляду інформації поданої суб'єктами соціальної роботи із сім'ями та звернень таких сімей з метою надання соціальних послуг.

Основними засадами надання соціальних послуг є:

- сприяння особам, що перебувають у складних життєвих обставинах, які вони неспроможні подолати за допомогою наявних засобів і можливостей;

- попередження виникнення складних життєвих обставин;

- створення умов для самостійного розв'язання життєвих проблем, що виникають.

Надання соціальних послуг ґрунтується на таких принципах: адресності та індивідуального підходу; доступності та відкритості; добровільності вибору отримання чи відмови від надання соціальних послуг; гуманності; комплексності; максимальної ефективності використання бюджетних та позабюджетних коштів суб'єктами, що надають соціальні послуги; законності; со-

ціальної справедливості. Отримуючи послуги, людина повинна відчувати, що до неї ставляться з повагою, враховують та задовольняють її емоційні та пізнавальні потреби.

Суб'єкти, що надають соціальні послуги, повинні забезпечувати повну конфіденційність відносин з клієнтами та нести відповідальність за дотримання етичних і правових норм.

Основними Критеріями діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги [3], є:

1) наявність статутних документів, цивільно-правових договорів (для фізичних осіб-підприємців), у яких визначено перелік соціальних послуг, категорії осіб, яким вони надаються;

2) дотримання соціальних стандартів соціальних послуг;

3) відповідний фаховий рівень працівників суб'єкта, зокрема соціальних працівників, інших фахівців, які надають соціальні послуги, що підтверджується документом про освіту державного зразка;

4) відсутність заборгованості зі сплати податків і зборів;

5) наявність у працівників суб'єкта особистих медичних книжок та вчасність проходження обов'язкових медичних оглядів;

6) наявність матеріально-технічної бази, необхідної для надання соціальних послуг;

7) наявність власного чи орендованого приміщення для проживання (розміщення на ніч), що відповідає санітарним та протипожежним вимогам (для суб'єктів, що надають соціальні послуги з проживання, у тому числі стаціонарного паліативного/хоспісного догляду, підтриманого проживання, притулку);

8) можливість забезпечення харчування отримувачів соціальних послуг (для суб'єктів, що надають соціальні послуги з догляду, притулку, соціально-психологічної реабілітації, якими передбачено таке харчування);

9) наявність автотранспортних засобів (для суб'єктів, що надають соціальні послуги з кризового та екстреного втручання, соціальної профілактики);

10) наявність кваліфікованого медичного персоналу (для суб'єктів, що надають соціальні послуги зі стаціонарного, денного, паліативного/хоспісного догляду, абілітації);

11) наявність програм з навчання:

- прийомних батьків (для суб'єктів, що надають соціальну допомогу з влаштування до сімейних форм виховання);

- набуття ними соціально-побутових навичок (для суб'єктів, що надають соціальні послуги з підтриманого проживання, соціальної адаптації, соціальної інтеграції та реінтеграції, соціальної реабілітації, соціального супроводу/патронажу);

- запобігання складним життєвим обставинам (для суб'єктів, що надають соціальну допомогу із соціальної профілактики).

Основними формами надання соціальних послуг є соціальна допомога, соціальне обслуговування та соціальний супровід.

Соціальна допомога може здійснюватися у формі матеріальної допомоги та надання субсидій.

Матеріальна допомога надається особам, що знаходяться у складній життєвій ситуації, у вигляді грошової або натуральної допомоги, продуктів харчування, засобів санітарної та особистої гігієни, засобів догляду за дітьми, одягу, взуття та інших предметів першої необхідності, палива, а також технічних і допоміжних засобів реабілітації.

Субсидії є формами адресних безготівкових державних допомог, які надаються громадянам для відшкодування витрат на оплату користування житлом або його утримання та комунальних послуг, а також на придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива.

Субсидія призначається за умови, коли розмір плати за житлово-комунальні послуги в межах норми споживання перевищує 15% середньомісячного сукупного доходу.

Якщо ж у житловому приміщенні зареєстровані і проживають лише пенсіонери та інші непрацездатні особи субсидія призначається у випадку, коли розмір плати за житлово-комунальні послуги становить більше 10% сукупного доходу. При цьому норма володіння чи користування загаль-

ною площею житла та нормативи користування комунальними послугами встановлюються, виходячи з 21 кв.м. на наймача і кожен прописану у житловому приміщенні (будинку) особу та додатково 10,5 кв.м. на всіх прописаних у цьому приміщенні осіб.

На початку 2014 року в Україні 800 тис. сімей користувалися житлово-комунальними субсидіями. Але у зв'язку зі зростанням у травні-червні 2014 року тарифів на газ (і, відповідно, на гаряче водопостачання), за словами міністра соціальної політики України, після такого підвищення цін і тарифів середньорічна кількість одержувачів субсидій збільшилася на 185 тис. сімей [4].

Разом з тим з підвищенням цін на газ в Україні вводиться ще один механізм підтримки малозабезпечених сімей: родини, сукупний дохід яких нижчий за прожитковий мінімум для сім'ї, отримують право на компенсацію, що дорівнює різниці між вартістю комунальних послуг до і після підвищення цін і тарифів.

Соціальне обслуговування здійснюється шляхом надання відповідних соціальних послуг:

- за місцем проживання особи (вдома);
- у стаціонарних інтернатних установах і закладах;
- у реабілітаційних установах і закладах;
- в установах і закладах денного перебування;
- в установах і закладах тимчасового або постійного перебування;
- у територіальних центрах соціального обслуговування;
- в інших закладах соціальної підтримки (догляду).

В Україні можуть надаватися такі види соціальних послуг:

1) соціально-побутові послуги – забезпечення продуктами харчування, м'яким і твердим інвентарем, гарячим харчуванням, транспортними послугами, засобами малої механізації; здійснення соціально-побутового патронажу, виклик лікаря, придбання та доставка медикаментів тощо. До таких соціально-побутових послуг відносяться:

а) соціальна послуга зі стаціонарного догляду – заходи, зокрема, зі створення умов для проживання, забезпечення харчуванням, твердим і м'яким інвентарем, надання допомоги у самообслуговуванні та набуття відповідних навичок, спостереження за станом здоров'я, організації розпорядку дня, реабілітації та надання медичної допомоги;

б) соціальна послуга з паліативного/хоспісного догляду – заходи, зокрема, з надання допомоги у самообслуговуванні, спостереження за станом здоров'я, сприяння наданню медичної допомоги, навчання членів сім'ї щодо догляду, представництва інтересів, психологічної підтримки;

в) соціальна послуга з денного догляду – заходи, зокрема, зі створення умов для денного перебування, надання допомоги у самообслуговуванні, спостереження за станом здоров'я, реабілітації;

2) соціально-психологічні послуги – надання консультацій з питань психологічного здоров'я та поліпшення відносин з оточуючим соціальним середовищем, застосування психодіагностики, спрямованої на вивчення соціально-психологічних характеристик особистості з метою її психологічної корекції або психологічної реабілітації; надання медичних порад;

3) соціально-педагогічні послуги – виявлення та сприяння розвитку різнобічних інтересів і потреб осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах; організація індивідуального навчального, виховного та корекційного процесів, дозвілля, спортивно-оздоровчої, технічної та художньої діяльності тощо, а також залучення до роботи різноманітних закладів, громадських організацій, заінтересованих осіб;

4) соціально-медичні послуги – консультації щодо запобігання виникненню та розвитку можливих органічних розладів особи, зберігання, підтримка та охорона її здоров'я, здійснення профілактичних, лікувально-оздоровчих заходів, працетерапія;

5) соціально-економічні послуги – задоволення матеріальних інтересів і потреб осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах, що реалізуються у формі надання матеріальної чи грошової допомоги,

а також допомоги у вигляді одноразових компенсацій;

6) юридичні послуги – надання консультацій з питань чинного законодавства, здійснення захисту прав та інтересів осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах; сприяння застосуванню державного примусу і реалізації юридичної відповідальності осіб, які вдаються до протиправних дій щодо цієї особи (оформлення правових документів, адвокатська допомога, захист прав та інтересів особи тощо);

7) послуги з працевлаштування – пошук підходящої роботи, сприяння у працевлаштуванні та соціальне супроводження працевлаштованої особи;

8) послуги з професійної реабілітації осіб з обмеженими фізичними можливостями – комплекс медичних, психологічних, інформаційних заходів, спрямованих на створення сприятливих умов для реалізації права на професійну орієнтацію та підготовку, освіту, зайнятість;

9) інформаційні послуги – надання інформації, необхідної для вирішення складної життєвої ситуації (довідкові послуги);

10) просвітницькі послуги – розповсюдження просвітницьких та культурно-освітніх знань;

11) рекламно-пропагандистські послуги – поширення об'єктивної інформації про споживчі властивості та види соціальних послуг, формування певних уявлень і ставлення суспільства до соціальних проблем;

12) інші соціальні послуги.

Право на отримання соціальних послуг мають громадяни України, а також іноземці та особи без громадянства, у тому числі біженці, які проживають в Україні на законних підставах і перебувають у складних життєвих обставинах.

Професійна діяльність у сфері надання соціальних послуг підлягає ліцензуванню. Тому для надання соціальних послуг залучаються соціальні працівники та інші фізичні особи, які мають відповідну освіту і схильні за особистими якостями до надання соціальних послуг.

Недержавні суб'єкти, що бажають надавати соціальні послуги на професійній основі за рахунок власних коштів, залуче-

них коштів або коштів Державного чи місцевого бюджетів, надають їх на підставі ліцензії.

Соціальні послуги можуть надаватися як за плату, так і безкоштовно.

Безкоштовні соціальні послуги державними та комунальними суб'єктами в обсягах, визначених державними стандартами соціального обслуговування, надаються:

- громадянам, які не здатні до самообслуговування у зв'язку з похилим віком, хворобою, інвалідністю і не мають рідних, які мали б забезпечити їм догляд і допомогу;

- громадянам, які знаходяться у складній життєвій ситуації у зв'язку з безробіттям і зареєстровані в державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу; у зв'язку зі стихійними лихами, катастрофами, які є біженцями внаслідок збройних та міжетнічних конфліктів, якщо середньомісячний сукупний дохід цих осіб нижче від встановленого прожиткового мінімуму;

- дітям та молоді, які знаходяться у складній життєвій ситуації у зв'язку з інвалідністю, хворобою, сирітством, безпритульністю, малозабезпеченістю, конфліктами і жорстоким ставленням у сім'ї.

Платні соціальні послуги надаються:

- громадянам, які не здатні до самообслуговування у зв'язку з похилим віком, хворобою, інвалідністю і мають рідних, які можуть забезпечити їм догляд і допомогу;

- громадянам, які перебувають у складних життєвих обставинах у зв'язку з безробіттям і зареєстровані в державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу, у зв'язку зі стихійним лихом, катастрофою, якщо середньомісячний сукупний дохід цих осіб вище встановленого прожиткового мінімуму;

- іншим громадянам, іноземцям та особам без громадянства, у тому числі біженцям, які проживають в Україні на законних підставах та перебувають у складних життєвих обставинах, потребують сторонньої допомоги і мають можливість оплачувати ці послуги.

Перелік платних соціальних послуг затверджено постановою Кабінету Міністрів України у січні 2004 р. [5].

Особи, що надають соціальні послуги, зобов'язані:

- сумлінно надавати соціальні послуги особам, які перебувають у складній життєвій ситуації;

- керуватися у своїй діяльності основними принципами надання соціальних послуг;

- поважати гідність громадян;

- не допускати негуманних і дискримінаційних дій щодо громадян, які одержують соціальні послуги;

- надавати особам, які обслуговуються, повну інформацію про зміст і види соціальних послуг;

- зберігати в таємниці інформацію, отриману в процесі виконання своїх обов'язків, а також інформацію, яка може бути використана проти особи, що обслуговується.

Непрацюючим фізичним особам, які постійно надають соціальні послуги громадянам похилого віку, інвалідам, дітям-інвалідам, хворим, які не здатні до самообслуговування і потребують постійної сторонньої допомоги (крім осіб, що обслуговуються соціальними службами), призначається щомісячна компенсація.

Особи, що надають соціальні послуги, мають право на:

- профілактичний огляд і обстеження при прийнятті на роботу та диспансерний нагляд за рахунок роботодавця;

- захист професійної честі, гідності та ділової репутації, у тому числі в судовому порядку;

- підвищення кваліфікації у встановленому порядку за рахунок роботодавця;

- забезпечення спеціальним одягом, взуттям та інвентарем, велосипедами та проїзними квитками або виплату грошової компенсації за їх придбання;

- при виконанні службових обов'язків на першочергове обслуговування на підприємствах, в установах, організаціях, зокрема підприємствах зв'язку, технічного обслуговування і ремонту транспортних засобів, служби побуту, торгівлі, громадського харчування, житлово-комунального господарства, міжміського транспорту.

Надання соціальних послуг та соціальний супровід сімей (осіб), які перебувають

у складних життєвих обставинах, здійснюється районними, міськими, районними у містах центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (далі центри) разом із суб'єктами, що надають соціальні послуги та суб'єктами соціальної роботи із сім'ями, дітьми та молоддю. Соціальний супровід включає в себе комплекс соціальних заходів, що передбачає сприяння, підтримку і послуги окремих осіб (сімей) для подолання або поліпшення життєвих труднощів, підтримки їх соціального статусу та повноцінної життєдіяльності.

Рішення про здійснення соціального супроводу сім'ї (особи), яка перебуває у складних життєвих обставинах приймається структурним підрозділом з питань соціального захисту населення за згодою сім'ї (особи). При цьому центром складається план супроводу, в якому зазначається перелік соціальних послуг, що можуть бути надані суб'єктами відповідно до їх компетенції. У разі коли соціального супроводу потребує дитина, яка проживає в сім'ї, в якій порушуються її права, дитина-сирота або дитина, позбавлена батьківського піклування, складається індивідуальний план соціального захисту, що розглядається на засіданні центру.

Строк здійснення соціального супроводу визначається індивідуально для кожної сім'ї (особи), яка перебуває у складних життєвих обставинах, з урахуванням гостроти проблеми, ступеня функціональної спроможності самостійно мінімізувати негативні наслідки або повністю подолати складні обставини, рівня розвитку із соціальним оточенням, але не повинен перевищувати шести місяців. У разі необхідності зазначений строк може бути продовжено за рішенням підрозділу з питань соціального захисту населення до одного року.

Виконання плану супроводу припиняється:

- 1) досягнення позитивного результату соціального супроводу;
- 2) письмової відмови отримувача соціальних послуг від їх надання;
- 3) систематичного нездійснення отримувачем соціальних послуг без поважних причин заходів, передбачених планом.

У разі коли сім'я (особа), соціальний супровід якої завершено, потребує подальшої підтримки, центр продовжує надання соціальних послуг, зокрема допомоги в оформленні документів членам такої сім'ї (особи) за їх зверненням, забезпечує консультації з психологом, юристом, соціальним педагогом. Строк надання такої підтримки визначається окремо для кожної сім'ї (особи) і не може становити менше двох місяців.

Якість соціального супроводу сім'ї (особи), яка перебуває у складних життєвих обставинах оцінюється за такими критеріями: 1) результативність; 2) адресність та індивідуальний підхід; 3) своєчасність; 4) доступність та відкритість; 5) повага до отримувача соціальних послуг; 6) професійність.

Фінансування соціальних послуг здійснюється за рахунок коштів Державного та місцевих бюджетів, спеціальних фондів, коштів підприємств, установ та організацій, плати за соціальні послуги, коштів благодійної допомоги (пожертвувань), коштів одержувачів соціальних послуг та інших джерел, передбачених законодавством.

У Державному та місцевих бюджетах повинні передбачатися кошти для фінансування цільових програм надання соціальних послуг. Фінансування територіальних програм розвитку соціальних послуг здійснюється за рахунок виділених місцевому бюджету цільових субвенцій чи шляхом кооперування коштів місцевих бюджетів на реалізацію спільних проєктів.

Залучення бюджетних коштів для надання соціальних послуг здійснюється на конкурсних засадах. За наявності лише одного претендента конкурс не проводиться.

Місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, які уклали з переможцями конкурсу договір про залучення бюджетних коштів для фінансування соціальних послуг, здійснюють контроль за цільовим використанням коштів та якістю надання соціальних послуг.

Отже, перетворення України у соціальну правову державу, якою вона визначена статтею 1 Конституції України, перш за все, вимагає радикальної реформи системи соціального захисту населення, у тому числі

АНОТАЦІЯ

У статті розкрито поняття соціальних послуг, принципи, на яких ґрунтується надання соціальних послуг в Україні, та критерії діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги. В ній також досліджено основні форми надання соціальних послуг, такі як соціальна допомога, соціальне обслуговування та соціальний супровід.

системи надання соціальних послуг, щоб відповідно до конституційних засад людина, її життя та здоров'я дійсно стали найвищою соціальною цінністю.

Література

1. Стратегія реформування системи надання соціальних послуг. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08.08.2012р. // Урядовий кур'єр. – 2012. – 17 серпня.
2. Понікаров В.Д., Топоркова М.М. Пенсійне та соціальне забезпечення: Під-

SUMMARY

The article deals with the concept of social services, the principles on which the provision of social services in Ukraine, and criteria of entities providing social services. It also investigates the basic forms of social services such as social assistance, social services and social support.

ручник.- Харків: ВД «ІНЖЕК», 2006. – 400 с.

3. Критерії діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України №1039 від 14.11.2012р. // Урядовий кур'єр,-2012, – 24 листопада.

4. Землетрус для гаманців. // Урядовий кур'єр, – 2014, – 10 квітня.

5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок надання платних соціальних послуг та затвердження їх переліку» №12 від 14.01.2004 р. // Урядовий кур'єр. – 2004. – 22 січня.